

האנושי. כך הופכים בני האדם, הצייד והניצוד כאחד, קורבנות לא רק לשלטון הפולשני, אלא גם לרגשותיהם הכמוסים המטילים אותם מבלבלים וחסרי ישע אל עולם מסויט.

לאור זאת, קשה להשתחרר בתום הקריאה מההכרה המצמיתה שהאדם הוא תבנית נוף משטר. הסיום הדרמטי של הרומן מותיר תחושה מעיקה באשר לשאלה: מהו צדק? ב"פוליטיאה" של אפלטון, מציע תראסימאכוס תשובה לשאלתו המטרידה של סוקרטס, שיש בה כדי לאפיין את זרם נהר המשטר של הטעות, שכאמור לא רק מטביע, אלא גם טורף - "הצדק אינו אלא תועלתו של החזק יותר". ■ **יובל פז**

של חירות משחררת. הדרך להוכיח את אשמת האדם ובכך להאדיר את עוצמת המשטר, היא בהובלתו עטופת החן והכבוד אל פי התהום. זכאי ככל שיהיה, תינטע בו אשמה חסרת שחר, מאלפת ליראת המשטר. זהו האבסורד של הטוטליטריזם ההומניסטי בדמוקרטיה המערבית המודרנית.

בשיר 'גנרל, הטנק שלך', היטיב ברטולט ברכט להעמיד את הביקורת האירונית שבנאמנות העיוורת למנהיג - 'גנרל, האדם יצור מועיל הוא. / יכול לטוס, יכול להרוג. / אבל יש בו פגם: / הוא יכול לחשוב'. הטעות נוקט באותה אירוניה מרתקת, אלא שבמרכזה לא המחשבה היא לרועץ, אלא הרגש

היינו לאחד" (עמ' 136). אולם המראות ממחיש את המציאות המעוותת בה גם האדם הנרדף וגם שליח המשטר הרודף - חד הם, קורבנות המשטר המסרס. מה שכל כך מפחיד בספר הזה, הוא ייצוגה המטלטל של הדמוקרטיה הדיקטטורית. מתחת למעטה הדמוקרטי, פועלים זרמים תת קרקעיים אפלים שמטרתם צייד אדם; האדם, שכל חטאו בכך שלא ביצע פעולות חיוביות ממשיות לטובת המשטר, ניצב בפני מערכה פסיכולוגית מתוחכמת. במקום להירקב במרתפי השירות החשאי המיוחד, הוא מוזמן לנופש. הנופש הזה כה מרהיב ומסנוור, עד שהוא מאיים לעוור את חושיו. זהו הדיכוי האמיתי - לא שבירת הגוף ומריסת הנפש, אלא זריעת מקסם שווא

אהבת אלוהים ואשה

מנחם לורברבוים: **מגעים מראות**, הוצאת כרמל ירושלים 2006, 67 עמ'

אמנות הקודש
פריחת האות
לימדה אותי ורד
אדומה-לבנה

כולם / מעצמו ומזולתו". השיר הבא 'הנחת תפילין' (עמ' 58) נוגע שוב בקדושה ובטבעי המשולבים אורגנית. "ציוץ הצופית, / ריחו החריף" של פרח הויסטריה. בהמשך לוורד אדומה-לבנה שבפתחה, רבים הפרחים בספר, במוחש, או ככתם צבע פועם, שהוא שמלה, בשיר המוקדש לשרון. ■

אהבת אשה ואלוהים.

שמואל שתל

הספר פותח בשיר הקצר הזה, בן הארבע שורות. פריחת האותיות נלמדת כאמנות קודש מן הוורד בטבע, המושך בצבעיו העזים את העין, ואולי גם את הפרפר להפרותו.

הספר נחלק לשניים, "מגעים" ו"מראות", שני סוגים של מוחשיות. שירי "מגעים" הפותחים את הספר הם ברובם סונטות, אם כי לא תמיד שומר המשורר על המבנה המקובל. ברצף הסונטות מופיע שיר בן שש שורות, שבחתי להביאו בשלמותו, משום תוכנו הדחוס ביפי צורתו, בתתו ביטוי פילוסופי למערכת שבינו לבינה:

התכנסותך לפני גודרת
את היחד, גוהרת
מעל הגבר שלך, מכוננת
את ברית המיניות:
גמור לי ואגמור
לך" (עמ' 19)

השירים ב"מראות" קצרים. השיר הראשון, המונה ארבע שורות, פותח במשפט "אין חלון תמים". אין חלון צנוע ועירום, המראה המתגלה בו, והמבט של הצופה דרכו - הם לבושים. "העין מבקשת להיוון", "ולא תשבץ". לורברבוים שומר על השילוב בין הפילוסופי למוחשי, למשל, בצורה הייחודית שבה הוא משלב טקסט מ"מורה הנבוכים" של הרמב"ם כחלק אורגני בשיריו שלו: "ואילו היתה שם חוכמה / אשר יחסה לצורה האנושית / כיחס הכוח הרואה / אל העין... המשך דברי הרמב"ם מופיע - מילה במילה - במרווחי שורות שיר: "היו נפסקים נזקין /

חצי

פיוה

פיליפו ניבי

מאיטלקית: ענבל וג'ק ארביב

עכביש

הַבֵּט בְּעַפְבֵּיִשׁ
עַם רְגְלֵי חוֹט
וְגוֹפּוֹ הַמְעֻגֵל
הוא נְרָאָה כְּכַפְתּוֹר תְּלוּשׁ

אני לא יודע מאיזה חולצה נתלש העכביש הזה, אבל פיליפו ניבי (filippo nibbi) - איטלקי, חי בעיר ארצו שבטוסקנה - בטח כבר יתפור אותה בשיר אחר. ב'עכביש' כפתור אחד הספיק לו להציג ביופי חד כל כך את סיפור התלישה.

רוני סומק